

OVAM.link

AFVAL-, BODEM- EN DUURZAAM MATERIALENBELEID VOOR DE PROFESSIONAL
OKTOBER 2018 | editie 27

4

ADMINISTRATEUR-
GENERAAL HENNY DE BAETS
LICHT HET ACTIEPLAN
ASBESTAFBOUW TOE

8

PROGRAMMA WORLD
RESOURCES FORUM OOGT
VEELBELOVEND

14

CREATIEF STADSLAB
BLAAST BROWNFIELD
NIEUW LEVEN IN

SAMEN MAKEN WE
MORGEN MOOIER

OVAM

Vlaanderen
is materiaalbewust

In beweging

Beste lezer,

U herinnert zich de zomer van 2018 waarschijnlijk als één van de warmste zomers ooit. Maar het was ook een zomer van knopen doorhakken, zeker voor een aantal belangrijke beleidsplannen van de OVAM. Na een marathonvergadering bereikte de Vlaamse Regering een compromis over het verpakingsplan en keurde ze het versneld afbouwbeleid voor asbest definitief goed. De zomer heeft heel wat in beweging gezet, en zo hebben wij het graag!

De uitrol van deze beslissingen is in volle voorbereiding. Over de afbouw van asbest in Vlaanderen mag u dit najaar al nieuws verwachten. In deze *OVAM.link* beantwoord ik bovendien een aantal prangende vragen over het actieplan asbestafbouw. U vindt ze op pagina 4.

Verder blikken we terug op vijftien jaar convenant tussen de OVAM, Umicore, Nyrstar en de Vlaamse overheid. Samen investeerden we fors in de bodemsanering van de fabrieksterreinen en de omliggende woonwijken (*pagina 10*). Samenwerking is en blijft het succesrecept bij grote bodemsaneringen. Daarom geloven we ook in onze aanpak als huissaneerder, die stilaan zichtbaar wordt in verschillende projecten (*pagina 17*).

U merkt het, het afval-, materialen- en bodembeleid is continu in beweging. En dat heeft *ploggend Vlaanderen* ook begrepen. Al joggend ruimen fantastische vrijwilligers onze straten en pleinen op (*pagina 20*)!

Tot slot nodig ik u graag uit op het World Resources Forum van 24 tot 27 februari in Antwerpen. Snelle inschrijvers genieten nog steeds van een serieuze korting (*pagina 8*).

Veel leesplezier!

Henny De Baets
Administrateur-generaal

Colofon

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur

Sofie De Keyser

Redactieraad

Jan Verheyen, Willy Sarlee, Caroline Van Gool, Ilse Pepermans, Sam Deckmyn, Karolien Van Geldre en Chloé Van Hecke

Redactieadres

OVAM, Stationsstraat 110,
2800 Mechelen, ovam.link@ovam.be

Foto's

De Vlaamse Waterweg, Umicore, Nyrstar, ID/ photo agency (Gregory Van Ganse, Tine Schoemaker), Sint-Theresiacollege, Sint-Agnes, Ann Gewillig

Redactie en realisatie

www.pantareinpublishing.be

Wettelijk depotnummer

D/2018/5024/14

Oplage

3000 ex.

De meningen die derden in dit magazine vertolken, vallen buiten de verantwoordelijkheid van de OVAM. Gegevens uit deze nieuwsbrief mag u overnemen mits de bron wordt vermeld. De OVAM en de bij deze uitgave betrokken redactie en medewerkers aanvaarden geen aansprakelijkheid voor gevolgen die zouden kunnen ontstaan uit het gebruik van in deze uitgave opgenomen informatie.

Meer weten?

De OVAM is geïnteresseerd in uw vragen, opmerkingen en suggesties.

SCHRIJF ONS VIA
OVAM.LINK@OVAM.BE

 www.facebook.com/ovam.be
 [@PersAtOVAM](https://twitter.com/PersAtOVAM)

GEZONDE GROND

10/ 15 jaar convenant tussen OVAM, Umicore, Nyrstar en Vlaamse overheid

RUIMTE RECYCLEREN

14/ Timelab laat Gentse maakindustrie heropleven

DUURZAAM MATERIALENGEBRUIK

4/ "De asbestverwijderingssector is volop in beweging"

CIRCULAIRE ECONOMIE

8/ Programma World Resources Forum oogt veelbelovend

GEZONDE GROND

17/ Project Huissaneerder: "Gronden van Vlaamse overheden sneller saneren"

AFVAL RECYCLEREN

20/ Sporten met een hart voor het milieu

**ADMINISTRATEUR-
GENERAAL HENNY
DE BAETS OVER
HET ACTIEPLAN
ASBESTAFBOUW**

“DE ASBESTVERWIJDERINGS- SECTOR IS VOLOP IN BEWEGING”

Asbest werd decennialang gebruikt in bouw- en materiaaltoepassingen. Bijna 2,5 miljoen gebouwen in Vlaanderen kunnen nog asbest bevatten. Omdat asbestmaterialen met de jaren minder veilig worden, keurde de Vlaamse Regering op 20 juli 2018 een versneld afbouwbeleid goed: “Met het actieplan Asbestafbouw ondersteunen we eigenaars om asbest in gebouwen sneller op te sporen en te verwijderen.”

Waarom is een versneld asbestafbouwbeleid nodig? Is er nog veel asbest aanwezig in Vlaanderen?

Henny De Baets, administrateur-generaal van de OVAM: “België was decennialang een van 's werelds grootste importeurs van asbestvezels. Ze werden gebruikt in meer dan 3500 bouwen materiaaltoepassingen. Als gevolg daarvan bevatten Vlaamse gebouwen een reusachtige hoeveelheid asbesthoudende materialen: naar schatting 2,3 miljoen ton. Ruim 2,8 miljoen woon-eenheden en 354 000 niet-residentiële gebouwen kunnen nog asbest bevatten. Bovendien liggen er onder de grond nog tienduizenden kilometers aan asbesthoudende nutsleidingen.”

“De productie en het gebruik van asbest zijn pas sinds 2001 definitief verboden. Gebouwen die voor die datum werden opgetrokken hebben 70 tot 90 procent meer kans om asbest te bevatten. Toch zijn Vlamingen nog altijd niet verplicht om asbest in hun woning op te sporen en te registreren. Die onwetendheid zorgt ervoor dat gebouweigenaars en -bezoekers onbeschermd blijven.”

Ongezonderd

Welke gezondheidsrisico's zijn er aan asbest verbonden?

“De meeste slachtoffers krijgen long- of longvlieskanker (mesothelioom),

maar blootstelling aan asbest kan ook tot strottenhoofd- of eierstokkanker leiden. Volgens de Wereldgezondheidsorganisatie bestaat er bovendien geen veilige ondergrens. Niet alleen mensen die beroepsmatig met asbest in contact komen, lopen dus een risico. Elke burger kan thuis, op kantoor, op school of in de jeugdbeweging aan verweerde of niet correct verwijderde asbest worden blootgesteld.”

“Asbest kan zowel hechtgebonden als niet-hechtgebonden zijn. De laatste soort, de zogenaamde ‘vrije’ asbesttoepassingen, vormen het grootste risico omdat ze meer asbestvezels bevatten die bovendien makkelijk los kunnen komen. Hechtgebonden asbestproducten zijn initieel veiliger omdat de asbestvezels op hun plaats gehouden worden door bindmiddelen zoals lijm of cement. Recente studies tonen echter aan dat zulke bindmiddelen verweeren naarmate ze verouderen. Daardoor komen ook asbestvezels uit verweerde hechtgebonden asbestmaterialen vrij. Vooral dak- en gevelbekleding zoals leien en golfplaten in asbestcement verweeren snel. Op die manier komt in Vlaanderen naar schatting tot 250 ton asbeststof in de lucht of - via afspoiend regenwater - in de bodem of in onze afvoerstelsels terecht.”

Asbestinventaris

Veel mensen hebben geen idee of hun woning asbest bevat. Hoe achterhalen we waar de risico's zijn?

“Bedrijven zouden al een tijdje moeten weten of en waar er asbest in hun gebouwen zit. Sinds 1995 zijn werkgevers verplicht om voor elke werkplaats een asbestinventaris op te stellen, zelfs bij nieuwe gebouwen. Ook als werknemers renovatiewerken uitvoeren bij

particulieren of andere bedrijven, moet de aannemer vooraf een asbestinventaris opmaken voor de werkzone. Eventuele asbesthoudende materialen worden dan op een veilige manier weggenomen.”

“Voor particuliere en andere gebouwen is zo'n inventaris nog niet verplicht, maar daar komt straks verandering in. Vanaf eind 2021 of begin 2022 zal iedereen die een gebouw verkoopt verplicht over een asbestinventarisattest moeten beschikken. Voor woningen wordt dat attest bij de Woningpas gevoegd.

Een gecertificeerde asbestdeskundige maakt de inventaris op en registreert die in een centrale databank.”

De nieuwe inventarisatieplicht geldt enkel bij de verkoop van een gebouw. Hoe willen de OVAM en de Vlaamse overheid mensen stimuleren om ook zonder verkoop hun gebouwen asbestveilig te maken?

“Tegen 2032 wil de Vlaamse overheid dat elke eigenaar van een gebouw dat voor 2001 gebouwd werd, over een asbestinventaris beschikt. De inventaris ►

STAD ANTWERPEN STEUNT BURGERS BIJ ASBESTVERWIJDERING

Heel wat woningen en appartementen in Antwerpen bevatten nog asbesthoudende leidingisolatie. De kostprijs om die te verwijderen kan hoog oplopen. Daarom lanceerden de stad en de OVAM een proefproject met een deels gesubsidieerde samenaankoopformule.

De OVAM bood een financiering van 50 procent aan voor vijftig locaties, met een maximum van 7000 euro per locatie. Het proefproject omvatte ook een kwalitatief en uitrolbaar bestek voor erkende asbestverwijderaars. “Zowel bij de verwijderaars als bij de particulieren was de interesse groot”, klinkt het bij de dienst Woonpromotie van de stad Antwerpen. “Bijna 150 projectdeelnemers meldden zich op korte tijd aan. Naast de subsidie werd vooral de ontzorging positief onthaald: mensen hoefden niet zelf een erkende asbest-

verwijderaar te zoeken. Ze kregen een garantie op een veilige verwijdering aan minder dan de helft van de normale prijs.”

Tijdelijke maatregelen

Een externe asbestdeskundige stond in voor staalnames en analyses. Daaruit bleek dat de geteste leidingisolatie in drie op de vier gevallen asbest bevatte. “In afwachting van een verwijdering bleken beheeradviezen een noodzaak. Sommige mensen hingen bijvoorbeeld fietshelmen aan verweerde leidingisolatie in de kelder”, aldus **Leen De Becker**. “Door een goede coördinatie kon op drie maanden tijd de leidingisolatie op zo'n vijftig locaties verwijderd worden. Projectpartner EcoHuis en de Antwerpse woonkantoren leidden de deelnemers naar verder verbouwadvis en informatie over premies. Dankzij de asbestverwijderingssubsidies van de OVAM kan de Stad Antwerpen haar burgers een mooi traject aanbieden waarin asbestverwijdering en energierenovatie elkaar versterken.”

- ▶ moet alle (toekomstige) bewoners of gebruikers van het gebouw beschermen en informeren. We proberen eigenaars te overtuigen om hun gebouw asbestveilig te maken door informatie te verstrekken, financiële ondersteuning te bieden en in te zetten op ontzorging en kwaliteitsbewaking. We vragen de Vlaamse Regering ook om werkmiddelen waarmee we asbestafbouwprojecten bij lokale besturen kunnen subsidiëren. Zo steunen we onrechtstreeks ook particulieren, sport- en jeugdverenigingen, landbouwers en kmo's."

"Prioritaire doelgroepen zoals scholen en zorginstellingen begeleidt de OVAM via een zogenaamd 'sectorprotocol'.

Daarin engageert een sector zich om de doelstellingen van het asbestafbouwbeleid te behalen met begeleiding en ondersteuning door de OVAM. Afgelopen zomer sloten we al een sectorprotocol met de Vlaamse scholen (*zie kader*). Daardoor kunnen scholen nu rekenen op extra financiële ondersteuning en ontzorging voor de inventarisatie en verwijdering van asbest."

2034 en 2040

De Vlaamse overheid wil asbesthoudende materialen versneld laten verwijderen. Wat houdt dat in?

"Op 20 juli 2018 keurde de Vlaamse Regering, op voorstel van minister van Omgeving Joke Schauvliege, het actieplan Asbestafbouw goed. Dankzij dat plan kunnen we asbest in Vlaanderen sneller afbouwen. Het actieplan rust op vijf pijlers: een snelle en volledige inventarisatie, een snelle verwijdering van risicomaterialen, een voorbeeldfunctie voor de overheid, de ondersteuning van asbestverwijdering en het vermijden van instandhouding."

"Tegen 2034 moeten de meest risicovolle asbesttoepassingen verwijderd zijn. Het gaat dan om niet-hechtgebonden toepassingen en om buitenschildtoepassingen in asbestcement, zoals dak- en gevelbekledingen en afvoerkanaal. Voor alle andere asbestproducten die een verhoogd risico vormen, is de deadline 2040. Alleen toepassingen die een laag risico vormen, mogen daarna nog op een veilige manier beheerd worden. Vlaanderen moet dus niet asbestvrij worden, wel asbestveilig."

Asbestmaterialen veilig afdekken is geen optie meer?

"Tot voor kort werden asbesthoudende materialen die tijdens werken

bloot kwamen te liggen, vaak opnieuw ingekapseld of bedekt. Zo schoven we de risico's en de verantwoordelijkheid door naar de volgende generatie. Die instandhouding is niet langer toegelaten. Ook activiteiten die asbesthoudende dak- of gevelbekleding kunnen beschadigen zijn verboden. Het gaat onder meer om het reinigen en ontlossen van asbestcementen daken en het aanbrengen van zonnepanelen."

"De verwijdering van asbestafval gebeurt heel zorgvuldig. Niet-hechtgebonden asbestafval wordt eerst gemengd met cement, zodat de asbestvezels niet meer vrij kunnen komen. Daarna wordt het afval gestort op een erkende stortplaats. Ook hechtgebonden asbestafval komt daar terecht. Een betere verwerkingstechniek bestaat momenteel nog niet. Heel wat landen, waaronder ook België, investeren wel in onderzoek naar nieuwe technieken die storten deels overbodig kunnen maken. De OVAM zet bijvoorbeeld in op innovatieve technieken om asbestvrij cement opnieuw als grondstof in de kringloop te brengen. De asbestverwijderingssector is volop in beweging."

Subsidies voor asbestafbouw door lokale besturen

In 2016 werden in het kader van het actieplan enkele proefprojecten uitgevoerd. Wat hebben jullie daaruit geleerd?

"Dat we burgers maximaal moeten ondersteunen en ontzorgen als we hen willen overtuigen om asbest in kaart te brengen en te verwijderen. De proefprojecten richtten zich vooral op het realiseren van schaal-

voordelen: gebundelde renovaties van asbestdaken bij particulieren en verenigingen, wijkrenovatieprojecten, voordelige asbestinventariseringen en zo verder. Op basis van de proefprojecten hebben we formules geselecteerd die lokale besturen kunnen gebruiken bij asbestafbouwprojecten. Zo pleiten we onder meer voor een voordelige ophaling aan huis van asbestcementafval via platenzakken, bigbags of containers.”

“Daarnaast raden we particulieren aan om in te tekenen op gezamenlijke aankoopformules voor de verwijdering van asbestcementen dak- en gevelbekleding, leidingisolatie en vloerbekleding. Lokale besturen die zulke initiatieven lanceren krijgen daarvoor een subsidie. Burgers die deelnemen genieten van een ontzorgd traject en van voordelige tarieven voor asbestverwijdering en asbestafvalverwerking. Zowel de overheid als de burger wint daarbij.”

Blijft asbestverwijdering voor veel eigenaars toch niet heel duur?

“De meeste asbestverwijderingen maken deel uit van een sloop- of renovatieproject. Meestal is de asbestgerelateerde meerkost daarin heel beperkt. Dat is bijvoorbeeld het geval bij de verwijdering van asbestdaken en -gevels. Sommige asbesttoepassingen mogen echter alleen door een erkende asbestverwijderaar weggehaald worden. Dan kan het kostenplaatje hoog oplopen. Dankzij subsidies aan lokale besturen kunnen burgers asbestafval heel voordelig laten ophalen en kunnen particulieren meer dan 50 procent besparen op dure asbestverwijderingen, zoals die van leidingisolatie en vloerbekleding. Dat maakt toch een groot verschil.”

SCHOOL LAAT DAK MET ASBESTLEIEN VERVANGEN VIA SECTORPROTOCOL

Het Sint-Theresiacollege in Kapelle-op-den-Bos (STK) werkt samen met de OVAM om een dak met asbesthoudende leien te laten vernieuwen. “Zonder het nieuwe sectorprotocol zou dat nog jaren geduurd hebben”, aldus Ann Daelemans, directeur schoolorganisatie.

Afgelopen zomer sloot de OVAM een sectorprotocol met de Vlaamse scholen. Daardoor kunnen zij nu rekenen op extra ondersteuning om asbest te laten verwijderen. Het STK in Kapelle-op-den-Bos startte al een project op. “Heel wat gebouwen in onze gemeente zijn destijds met asbesthoudende materialen opgetrokken. Ook onze school”, vertelt directeur **Ann Daelemans**. “We moeten onder meer het dak, de lambriseringen en enkele vloeren en plafonds vernieuwen. Ook de isolatielaag rond sommige leidingen moet weg. De

meeste van die materialen kunnen op termijn een gezondheidsrisico worden. Dus moet alles eruit.”

Sneller renoveren

Het STK koppelt de sanering bij voorkeur aan verbouwings- of vernieuwingswerken. “Daarvoor kunnen we subsidies vragen aan de AGION”, aldus Ann Daelemans. “Maar het subsidiebedrag is beperkt tot 125 000 euro, en je mag maar om de twee jaar een dossier indienen. Voor grote werken, zoals de vernieuwing van ons dak, bedraagt de wachtlijst voor subsidies tien jaar.” Daarom werkt de school nu met de OVAM samen. “Dankzij de sectorovereenkomst met de OVAM kunnen we ons dak, dat uit asbesthoudende leien bestaat, sneller laten vernieuwen. Dat heeft een dubbel voordeel: de asbesthoudende materialen worden verwijderd en ons nieuwe dak is beter geïsoleerd. De OVAM ondersteunt ons met advies en subsidies. We zijn heel tevreden over de samenwerking.”

PROGRAMMA WORLD RESOURCES FORUM 2019 OOGT VEELBELOVEND

De inschrijvingen zijn geopend, het programma kreeg vorm, de keynotespeakers bevestigen een voor een hun aanwezigheid: in de coulissen wordt alles in gereedheid gebracht voor het World Resources Forum (WRF), van 24 tot 27 februari 2019 in Antwerpen. “Ik hoop dat het forum een broedplaats zal zijn voor nieuwe samenwerkingen en ideeën”, vertelt trekker Lieze Clouts.

Lieze Clouts

Wat wil Vlaanderen met de organisatie van het WRF bereiken?

Lieze Clouts, hoofd Internationaal Beleid bij de OVAM: “In heel Vlaanderen brengen overheid, bedrijven en organisaties de circulaire economie in de praktijk. Het WRF is het uitgelezen forum om die inspanningen aan de rest van de wereld te tonen. Minstens even belangrijk is dat we zelf iets opsteken van de talrijke internationale cases die aan bod komen. Daarnaast hoop ik dat het forum een broedplaats zal zijn voor nieuwe samenwerkingen en ideeën. We willen de nodige opportuniteiten detecteren, niet alleen voor de OVAM maar ook voor de vele partners die mee hun schouders zetten onder dit event. Ten slotte hopen we dat de impact van het WRF ook op lange termijn doorsijpelt: de kennisuitwisseling en de inzichten die tijdens de workshops en debatten ontstaan, moeten mee richting geven aan de beleidsagenda na 2020.”

‘Closing loops’ is het hoofdthema van de conferentie. Wat mogen bezoekers verwachten?

Voluit luidt de conferentietitel ‘Closing loops – Transitions at work’. ‘Closing loops’ gaat niet alleen over het efficiënt sluiten van kringlopen, maar evengoed over ‘dematerialiseren’ – het materiaalgebruik maximaal beperken. ‘Transitions at work’ onderstreept dat we willen tonen wat er bij

beleidsmakers, ondernemers, in steden, bij burgers, investeerders en in onderzoek gebeurt om de transitie waar te maken. Welke oplossingen hebben hun effectiviteit bewezen? Waar zitten de opportuniteiten? Door praktijkcases uit te wisselen krijgen alle bezoekers een korf aan ervaring en inspiratie mee.”

Meer dan zeventig geïnteresseerden dienden een voorstel in om een workshop te organiseren. Een indrukwekkend aantal. Ziet de inhoud er even veelbelovend uit?

“Een internationaal adviescomité van twintig experts kreeg de moeilijke taak om de beste voorstellen te selecteren. De onderwerpen zijn bijzonder relevant: steden en regio's als labo's voor verandering, bodem en land als waardevolle grondstof, biogebaseerde economie, digitalisering ... De thema's komen aan bod in *global sessions*: keynotespeakers schetsen de bredere context en leveren zo voer voor de *deep-dive* workshops, waar interactieve groepen zich buigen over meer concrete oplossingen.”

Ook het nieuwe OVAM-rapport *Seven messages about the circular economy and climate change* komt aan bod. Wat zijn de laatste inzichten over de relatie tussen de circulaire economie en de klimaatverandering?

“Dat circulaire keuzes de strijd tegen de klimaatopwarming versterken. De klimaatuitdaging wordt vaak herleid tot een energieprobleem. Maar die hoge energievraag is voor een groot deel toe te schrijven aan de manier waarop we met materialen omspringen. Onderzoek toont aan dat een duurzaam materiaalgebruik de CO₂-uitstoot drastisch kan inperken. Het materialenvraagstuk integreren in de klimaatproblematiek vraagt op veel vlakken een compleet andere aanpak: de CO₂-voetafdruk van productie en consumptie moet in kaart worden gebracht, investeringen en fiscale maatregelen moeten zich in de eerste plaats op koolstofarme oplossingen richten en ook de internationale afspraken rond klimaat vragen om bijsturing.”

Van welk ander thema heeft u hoge verwachtingen?

“Ik kijk uit naar het luik over havens. We analyseren welke rol havens, als economische hubs en draaischijven van grondstoffen en materialen, kunnen spelen in het licht van maatschappelijke uitdagingen als de klimaatverandering en grondstoffenschaarste. Waar ik ook veel van verwacht zijn de sessies over bodem en land. Tot nu toe maakten die thema's amper deel uit van het debat over de circu-

laire economie, terwijl schaarse ruimte en gezonde bodem evengoed vragen om een gesloten kringloop.”

Welke keynotespeaker mogen bezoekers zeker niet missen?

“We zijn opgetogen dat dr. Saskia Sassen van Columbia University heeft toegezegd. Ze is een wereldautoriteit op het vlak van stedelijke netwerken in een globale economie. Ze zal de opportuniteiten én uitdagingen van de circulaire economie voor lokale actoren schetsen.”

Ook terreinbezoeken staan op het programma. Kunt u al een tipje van de sluier lichten?

“De derde dag van het WRF kunnen bezoekers intekenen op thematische trajecten langs circulaire bedrijven of organisaties. Een greep uit het programma: een bezoek aan de haven, een kennismaking met de Vlaamse hergebruiksector met innovatieve, circulaire bedrijfsconcepten, een bezoek aan circulaire stadsontwikkelingsprojecten ...”

Wat maakt Vlaanderen tot een inspirerende locatie voor een conferentie over de circulaire economie?

Historisch is Vlaanderen een draaischijf van internationale handel en culturele kruisbestuiving. Het resultaat is dat onze regio rijk is aan expertise, knowhow en innovatie. Als kleine regio hebben we bovendien een levendig netwerk van actoren over de hele waardeketen, die tal van inspirerende initiatieven nemen om de transitie naar een circulaire economie te realiseren. Het stakeholdernetwerk Vlaanderen Circulair, gehost door de OVAM, helpt hen daarbij. Mede door de samenwerking met onze partners kan het WRF 2019 uitgroeien tot een succeseditie.”

Het WRF vindt plaats van 24 tot 27 februari 2019 in het Flanders Meeting and Convention Center in Antwerpen. Snelle inschrijvers genieten nog tot 15 november van 'early bird'-tarieven.

Alle info op www.wrf-antwerp2019.be

WORLD RESOURCES FORUM
CLOSING LOOPS
TRANSITIONS AT WORK
FEB 2019
24-27
ANTWERP
BELGIUM
FLANDERS MEETING & CONVENTION CENTER ANTWERP
REGISTER NOW
www.wrf-antwerp2019.be

15 JAAR CONVENANT TUSSEN OVAM, UMICORE, NYRSTAR EN VLAAMSE OVERHEID

“DEZE SAMEN- WERKING IS EEN VOORBEELD VOOR UMICORE- VESTIGINGEN WERELDWIJD”

**Hoboken, Olen, Overpelt en Balen zitten door hun
gelijkaardige geschiedenis in hetzelfde schuitje. Door
historische activiteiten van Union Minière – vandaag
materiaaltechnologiegroep Umicore – raakte de bodem van
de vier gemeenten vervuild. Om die verontreiniging aan te
pakken konden bewoners de afgelopen vijftien jaar rekenen
op steun van de OVAM en Umicore.**

In de negentiende en twintigste eeuw werd de impact van de metaalverwerkende industrie, waarin Union Minière actief was, danig onderschat. Uit de hoge schouwen ontsnapten giftige rookpluimen en afvalwater vol zware metalen werd in nabijgelegen waterlopen geloosd. Bovendien werden veel afvalstoffen gebruikt om terreinen in de buurt op te hogen en wegen te verharderen. Het resultaat was een historische bodemverontreiniging op en nabij de fabrieksterreinen in Hoboken, Olen, Overpelt en Balen.

Die vervuiling heeft grote gevolgen voor de omgeving van de fabriekster-

reinen. Zo wordt het omwonenden afgeraden om een moestuin aan te leggen en landbouwers kunnen niet alle gewassen op een veilige manier telen. Kinderen die in en rond Hoboken wonen en naar school gaan, hebben sneller te veel lood in hun bloed. *(Meer over de gevolgen en maatregelen voor lokale scholen in de getuigenis op pagina 12.)*

Convenant

In 2004 engageerden Umicore en de OVAM zich om de bodemverontreiniging gezamenlijk aan te pakken. Samen met de Vlaamse Regering

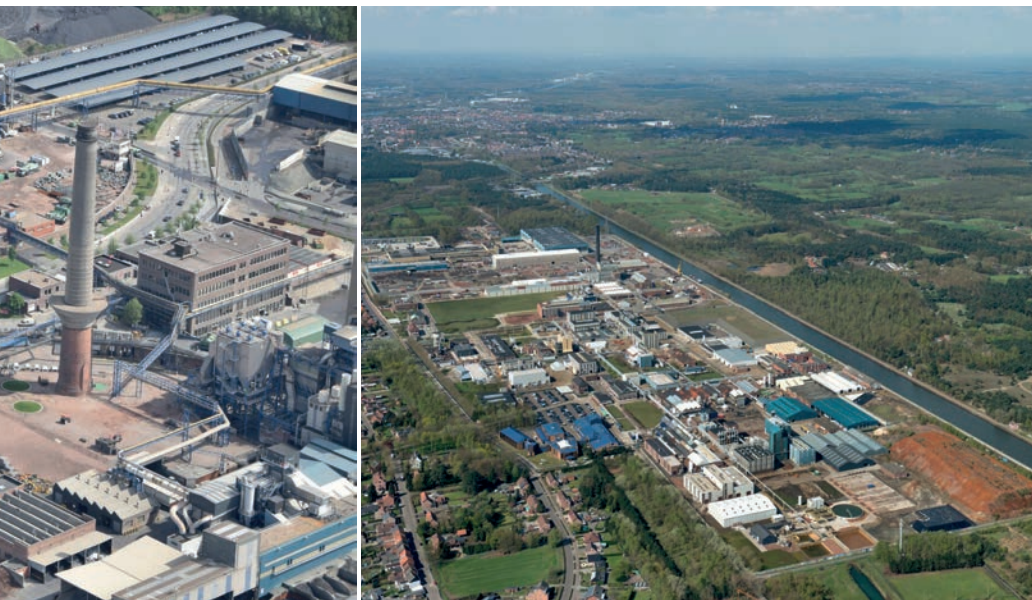
De fabriekssites in Hoboken en Olen.

ondertekenden ze een convenant. Daarin werd bepaald dat de fabrieksterreinen en de omgeving binnen een straal van 9 kilometer moesten worden onderzocht en indien nodig gesaneerd. In 2007 nam zinkverwerker Nyrstar de fabrieksvestigingen in Overpelt en Balen over, net als de bodemsanering van die terreinen.

Eric Fierens, voormalig geoloog bij de OVAM, volgde het verloop van het convenant van bij de start op: “Om te beginnen onderzochten we de gebieden perceel per perceel. De concentraties aan schadelijke stoffen toetsen we aan de grenswaarden uit het Bodemdecreet. Elk gebied werd opgedeeld in vier zones: zones die veilig zijn, zones waar preventieve maatregelen nodig zijn voor de kweek van groenten en fruit, zones waar de kweek van groenten en fruit ten zeerste wordt afgeraden en zones waar een sanering nodig is.”

Woonbuurten

“Onveilige zones in woonbuurten saneren we eerst”, zegt Eric Fierens. “De OVAM en Umicore legden daar-

Van **Union Minière** naar **Umicore**

EEN VERSMELTING VAN INDUSTRIËN

Umicore stelt vandaag ruim 10 000 mensen te werk en kent een jaarlijkse omzet van 12,3 miljard euro. Tot zeventien jaar geleden heette Umicore nog Union Minière. Dat bedrijf, actief in de mijnbouwindustrie, werd opgericht in 1906 en ontgon koper en andere metalen in Congo.

In 1989 smolt Union Minière samen met andere Belgische non-ferro-bedrijven, zoals Vieille-Montagne. Zo werd Union Minière een geïntegreerde industriële groep die zich profileerde als specialist in bijzondere metalen. Nieuwe activiteiten vroegen om een nieuwe naam. In 2001 werd het materiaal-technologische en recyclagebedrijf daarom omgedoopt tot Umicore, waarvan de eerste twee letters verwijzen naar de historische wortels van de industriële groep.

voor elk een som van 15 miljoen euro op tafel. De sanering van Moretusburg en Hertogvelden (Hoboken) werd volledig door Umicore betaald. Vooral in Moretusburg, een woonbuurt vlak bij de fabriek in Hoboken, was de nood hoog. Daar wonen nogal wat kinderen en tot voor kort gingen kleuters daar ook naar school. Als ze buiten spelen lopen ze een groot risico om met de verontreinigde bodem in aanraking te komen. Je weet hoe dat gaat met kleine kinderen, die stoppen alles in hun mond.” (*Meer over de bodemsaneringen in Moretusburg in de getuigenis hiernaast.*)

De bodemsanering in de woonbuurten bleek een heus huzarenstuk. **Lucia Buvé**, adviseur preventie bij Umicore: “De fabriek in Hoboken wordt omgeven door aaneengesloten rijtjeshuizen. Om die achtertuinen te saneren, moesten we gebruikmaken van een enorme kraan om het graafmateriaal tot achter de huizen te hijsen. Dankzij de professionele aanpak van de bodemdeskundigen en de aannemers hebben de bewoners zo weinig mogelijk last gehad van het hele proces. Inwoners

Paul Verhoeven, bewoner van Moretusburg en lid van de medische werkgroep Hoboken

“MORETUSBURG IS WEER OPGEBLOEID”

“In mijn tuin was de bodem tot 30 centimeter diepte vervuild met lood. In 2006 werd die verontreinigde grond afgegraven in het kader van het convenant tussen Umicore en de OVAM. In mijn voortuin staan vier oude bomen die de saneerders heel wat kopzorgen hebben bezorgd. Rondom de wortels moest de aarde handmatig worden uitgegraven, zodat de stabiliteit van de bomen niet in het gedrang kwam. Bij het uittrekken van een grote laurierstruik werd een gasleiding geraakt. Maar al bij al verliepen de werken vlot, en tijdens de vele infovergaderingen werden we goed geïnformeerd over wat ons te wachten stond.”

“De bodemsaneringen hebben onze buurt volledig laten opbloeien. Voor de ondertekening van het convenant stonden heel wat panden leeg, vandaag worden die door particulieren

gerenoveerd. Umicore doet er bovendien alles aan om toekomstige bodemverontreiniging te voorkomen: de straten worden bijvoorbeeld dagelijks gereinigd. Moretusburg is dus schoner dan de rest van Antwerpen.”

“Groenten telen is voor de inwoners van Moretusburg wel nog geen optie. Ook het kleuterschooltje is een paar jaar geleden op vraag van Umicore weggetrokken. Tegelijk worden nieuwe inwoners vandaag nog niet ingelicht over de mogelijke risico's. Als lid van de medische werkgroep Hoboken pleit ik voor een meldingsplicht: nieuwkomers moeten op de hoogte worden gebracht van de mogelijke effecten die de vroegere activiteiten van Umicore tot vandaag hebben.”

- die vragen hadden, konden terecht op de talrijke infoavonden of de telefoonlijn die speciaal voor de sanering werd ingelegd.”

Lessen voor de toekomst

Momenteel worden de fabrieksterreinen nog gesaneerd. Daar hangt een prijskaartje van 62 miljoen euro aan vast, een kost die volledig door Umicore wordt gedragen. Het convenant loopt stilaan op zijn einde en de OVAM en Umicore hebben belangrijke lessen uit het proces getrokken. Lucia

Buvé: “Umicore heeft volop geïnvesteerd in schone technologieën die onze impact op de omgeving moeten beperken. Strenge milieunormen leggen de fabrieken van Umicore en Nyrstar bovendien strikte uitstootlimieten op.”

Dankzij regelmatig en transparant overleg verliep de samenwerking tussen alle partijen van het convenant bijzonder goed, benadrukt Lucia Buvé. “Voor Umicore is deze manier van werken een goede methode om wereldwijd ook andere saneringen

mee aan te pakken. Dat doen we nu bijvoorbeeld al bij een grootschalige sanering in Brazilië. Daar verliepen de bodemsaneringen eerst stroef, maar sinds we werken naar voorbeeld van het convenant met de OVAM, komt er schot in de zaak. Bovenal is de raamovereenkomst een duidelijk signaal van Umicore naar de buitenwereld dat we onze verantwoordelijkheid nemen om de historische verontreiniging grondig aan te pakken.”

Tine De Vocht, preventieadviseur bij kleuterschool Sint-Agnes in Hoboken

“HYGIËNE IS EEN BELANGRIJK AANDACHTSPUNT VOOR ONS”

“Een bodemsanering was op onze school gelukkig niet nodig. Maar toen we onze speelplaats enkele jaren geleden opnieuw inrichtten, hielden we wel rekening met de risico’s. We hebben wel een tuin, maar die is volledig bedekt met gras. Zandbakken en moestuintjes zijn uit den boze. Bovendien reinigen we de speelplaats één tot twee keer per jaar grondig met water.”

“Twee keer per schooljaar laten we het bloed van de kleuters die in de risicozone wonen analyseren. De meeste ouders geven toestemming om hun kinderen te laten onderzoeken. Kleuters stoppen hun handen nog vaak in hun mond tijdens of na het spelen in de tuin en hebben daar-

door een verhoogd risico op te veel lood in hun bloed. Daarom leren we onze kinderen hun handen te wassen en voeten te vegen. In het kader van het convenant kregen we grote wasbakken in onze klassen en liggen er voor onze deuren rubberen matten zodat onze kleuters voor het binnengaan hun voetjes kunnen vegen.”

“Sinds dit schooljaar werken we met een aangepaste versie van de themadozen van ‘Speel op veilig’. Daarin zitten onder andere een voorleesverhaal, een gezelschapsspel en twee vertelplaten die de risico’s uitleggen.

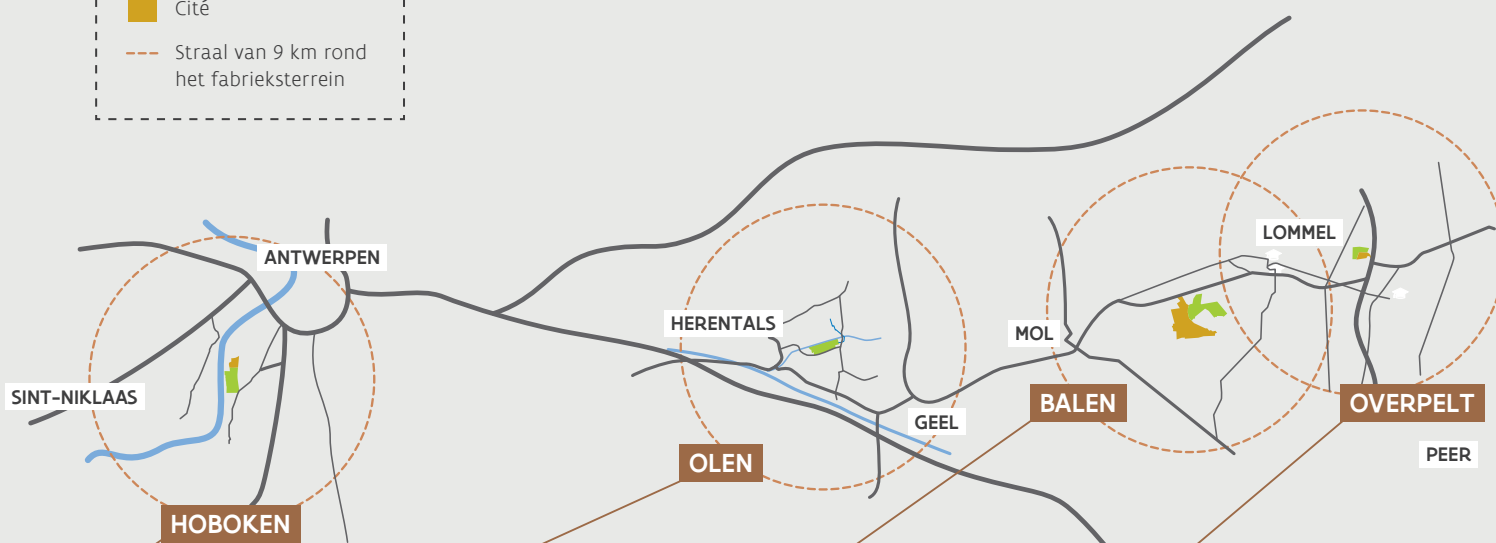
Maar omdat de themadozen naar mijn gevoel gericht zijn op kinderen uit de laatste kleuterklas en leerlingen uit het eerste leerjaar, passen we de inhoud aan voor de jongste kleuters. Om hen voldoende te prikkelen, lichten onze leerkrachten vanaf dit schooljaar elke maand een apart aandachtspuntje uit. In september leerden we onze kleuters bijvoorbeeld dat ze hun handen goed moeten wassen, in oktober vestigen we de aandacht op voeten vegen. Op die manier krijgt het thema het hele jaar door voldoende aandacht.”

15 JAAR CONVENANT EEN STAND VAN ZAKEN

In april 2004 ondertekenden de OVAM, Umicore en de Vlaamse overheid een convenant over bodem- en grondwatersaneringen op vier verontreinigde bedrijventerreinen en hun omgeving. Intussen zijn al heel wat onderzoeken en saneringen opgestart of al uitgevoerd.

DE SANERING IN CIJFERS

- **fabrieksterrein:** vervuilde gronden worden geborgen
- **verontreinigd grondwater:** drainage geplaatst om verspreiding tegen te gaan
- **woonwijken:** verontreinigde grond is afgegraven en vervangen

- **fabrieksterrein:** 25 000 m³ chroomresidu's is afgevoerd
- **verontreinigd grondwater:** wordt opgepompt en gezuiverd

- **fabrieksterrein:** 500 000 m³ bodemvreemd materiaal is afgegraven
- **verontreinigd grondwater:** wordt opgepompt en gezuiverd
- **woonwijk:** meest vervuilde gronden zijn afgegraven en vervangen

- **fabrieksterrein:** 375 000 m³ vervuilde grond is afgegraven
- **verontreinigd grondwater:** wordt opgepompt en gezuiverd
- **woonwijk:** meest vervuilde gronden zijn afgegraven en vervangen

A photograph of a workshop or maker space. On the left, there are tall metal shelving units filled with various tools and materials. A person is standing near a workbench in the background, and another person is leaning over a table in the foreground. The room has a high ceiling with fluorescent lights and a white brick wall. The text 'TIMELAB LAAT GENTSE MAAKINDUSTRIE HEROPLEVEN' is overlaid in large, bold, blue letters on a white background.

TIMELAB LAAT GENTSE MAAKINDUSTRIE HEROPLEVEN

Een voormalige opslagplaats in Gent zindert opnieuw van creativiteit en innovatiekracht. Timelab is een stadslab waar makers, freelancers en kunstenaars kritisch nadenken over maatschappelijke vraagstukken én tastbare oplossingen creëren. Het is een van de vijf pilootprojecten 'Terug in Omloop' van de Vlaams Bouwmeester, die in concrete projecten de oplossingen voor de wereld van morgen aftast.

Het oude pand in de buurt van het station Gent-Dampoort deed lange tijd dienst als opslagplaats voor brocante. Sinds de zomer van 2017 heeft de stoffige rust er plaatsgemaakt voor de vrolijke bedrijvigheid van de 3D-printers, computers en frezen van Timelab. Het is een plek voor onderzoek en experiment, waar makers zoeken naar nieuwe organisatievormen die onze maatschappij vooruit kunnen helpen. Liever dan oeverloos over de theorie te debatteren, steken ze de handen uit de mouwen. Hoe kan je immers weten of je systeem werkt, als je het niet eens uitprobeert?

Terug in omloop

Timelab is gevestigd op een brownfield: een vervuild en onderbenut terrein dat jarenlang verkommerde. Het is een van de vijf pilootprojecten Terug in Omloop van de Vlaams Bouwmeester: via ontwerpend onderzoek tasten die projecten af hoe wonen, werken en ontspannen hand in hand kunnen gaan en 'blinde vlekken' in en rond de stad een nieuwe, toekomstbestendige en circulaire bestemming kunnen krijgen. **An Eijkelenburg**, OVAM-coördinator van Terug in Omloop: "Brownfields zijn verontreinigd, verloederd of onderbenut, maar wel vaak goed gelegen. Met Terug in Omloop wil de Vlaams Bouwmeester nagaan op welke manier ruimtelijk ontwerp en architectuur maatschappelijke vraagstukken kunnen helpen beantwoorden."

Verschillende partners onderzoeken in de pilootprojecten het potentieel van de onderbenutte terreinen binnen de ruimtelijke, economische en maatschappelijke ontwikkeling in Vlaanderen. Bovendien gaan de pilootprojecten op zoek naar de beleidsgrenzen. "We stellen ons vragen als: waar moet het beleid nog worden bijgeschaafd om innovatief aan de slag te kunnen gaan met de uitdagingen van morgen?", licht An Eijkelenburg toe.

Open werkplaats

Evi Swinnen

Timelab was het eerste Gentse *fab lab*, een open werkplaats waar iedereen die dat wil vrij gebruik kan maken van machines en gereedschap. De filosofie achter een *fab lab* is eenvoudig: wie een goede band heeft met de materiële wereld rondom zich, zal sterker in die wereld staan. **Evi Swinnen**, oprichter van Timelab, liet zich inspireren door de opensourcebeweging. "Binnen die beweging zijn digitale data voor iedereen beschikbaar", zegt Swinnen. "Dat leidt tot een duurzaam systeem: iets is van niemand, en dus van iedereen. Bovendien draagt iedereen op zijn eigen manier een steentje bij aan het systeem. Die dynamiek wilden we vertalen naar een werkomgeving."

Volgens Swinnen is binnen die dynamiek een belangrijke rol weggelegd voor activistische en kritische kunstenaars die op zoek gaan naar fouten in onze maatschappij. In Timelab zoeken die gedreven kunstenaars, samen met andere makers, naar betere systemen, methodes en samenlevingsvormen. Gelijkwaardigheid en samen ondernemen staan daarbij centraal.

Beleidsgrenzen testen

Het stadslab biedt zo een antwoord op een heleboel maatschappelijke vraagstukken. "En dat is ook het doel van Terug in Omloop", zegt An Eijkelenburg. "Het is een complex project waarbij verschillende maatschappelijke uitdagingen aan elkaar worden verbonden." De projecten buigen zich niet alleen over leegstaande en onderbenutte terreinen, maar ook over de verontreiniging van percelen, de ontmoediging van het gebruik van greenfields zodat er meer open ruimte wordt gecreëerd, en een duurzaam materialenbeheer geïntegreerd in een circulaire economie. ▶

- ▶ An Eijkelenburg merkt alvast een positieve evolutie op: “De maakindustrie werd in het verleden altijd naar de rand van de stad geduwd, maar tegenwoordig bevinden kleinere *urban manufacturing*-shops zich steeds vaker in het centrum. Denk maar aan fietsateliers, stadsbrouwerijen en 3D-printspaces.”

Kruisbestuiving

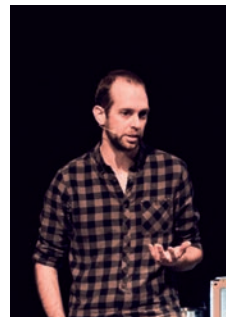
Makers kunnen op woensdag en vrijdag bij de Schuur terecht – want het initiatief op de nieuwe plek kreeg ook een nieuwe naam. Binnenkort komt er een oproep naar nieuwe projecten in de Schuur. Daarnaast worden in het pand presentaties, lezingen en workshops gegeven. Op een inzichtelijke manier krijgt een breed publiek zo een idee van de systemen van materiaal- en energiekringlopen. Ook freelancers die graag gezelschap hebben tijdens de werkuren zijn welkom. “Dat soort co-working levert vaak interessante kruisbestuivingen op”, stelt Swinnen. “Het gebeurt regelmatig dat iemand hier aan onze werktafel bezig is met een project en bij de omzittenden even naar hun mening peilt. Die feedback krijg je thuis, in je eentje, natuurlijk niet.”

Op die manier creëert het stadslab ook jobs en verkleint het de woon-werkafstand: doelen die de Vlaams Bouwmeester voor de pilootprojecten Terug in Omloop hoog in het vaandel draagt. De ambitie is om een innovatief stedenbeleid op te stellen dat inzet op woonkwaliteit en tewerkstelling, productie en consumptie samenbrengt, aandacht heeft voor mobiliteit en logistiek, en de noodzakelijke randvoorwaarden voor bestaande en nieuwe economie in de steden vastlegt in het kader van een dynamische ruimtelijke ontwikkeling. De Vlaams Bouwmeester daaraan bij te dragen door advies te geven over slimme inplantingen en intelligente architecturen; de OVAM zet onder andere in op een efficiënt materialenbeheer en doordacht bodembeheer.

Zo flexibel mogelijk

De verschillende pilootprojecten lopen nog door tot in 2020, maar daarna houdt Timelab niet op met bestaan. Sterker zelfs: dat jaar breidt Timelab uit, want aan de achterzijde van de Schuur komt dan 1500 vierkante meter aan industrieel erfgoed vrij. **Jan Leysens**, oprichter van Regenerative Design en projectregisseur bij Timelab, ontwerpt

daarvoor een gepast eigendomsmodel. “Momenteel zijn wij de enige ‘huisbazen’, maar op termijn willen we het beheer verdelen onder verschillende, gelijkwaardige partners”, zegt Leysens. “Die partners hoeven echt niet allemaal in het fab lab-kader van Timelab te passen. Er lopen genoeg ondernemers rond in het Gentse die beseffen dat het delen van werkplaatsen en machines economisch en sociaal gezien de beste keuze is.” Concreet kijken ze bij Timelab uit naar ondernemers die hun steentje willen bijdragen aan het grotere geheel. Hetzij financieel, hetzij met een activiteit die de buurt versterkt of een nieuwe doelgroep aanspreekt.

Jan Leysens

Een langetermijnplanning uittekenen voor het terrein blijkt echter niet zo eenvoudig. “Wij vertrekken vanuit het idee dat de maatschappij voortdurend verandert”, stelt Leysens. “Binnen twintig jaar zal ons pand wellicht een totaal andere bestemming hebben dan vandaag. Daarom willen we de indeling van onze ruimtes zo flexibel mogelijk houden.” Een gebetonneerd masterplan voor de toekomst hebben ze bij Timelab dus heel bewust niet. Ze vertrouwen erop dat de vooruitgang vanuit de brede basis, gedragen door alle partners, zal komen. “Bij onze vorige projecten, zoals NEST (*een creatieve ontmoetingsplaats in de oude stadsbibliotheek van Gent, red.*), merkten we al dat eenheid en samenwerking niet iets is dat je van bovenaf moet opleggen. Die dingen kunnen immers perfect ontstaan uit de dynamiek tussen verschillende enthousiaste mensen”, zegt Evi Swinnen. “Dat sociale model staat ook in Timelab centraal: in plaats van één iemand die alles beslist, worden hier alle stemmen gehoord.”

Aan concrete vervolgprojecten voor de pilootprojecten Terug in Omloop denkt de Vlaams Bouwmeester nog niet. “Maar het hele idee van de herbestemming van brownfields begint steeds breder ingang te vinden in de maatschappij, net als de overtuiging dat we met een circulair model allemaal beter af zijn”, besluit An Eijkelenburg.

OUDE ASFALTFABRIEK WORDT NATUURSITE

Tegen 2036 zal elke historische verontreiniging in Vlaanderen gesaneerd zijn of in een saneringsfase zitten. Om die ambitieuze MINA-doelstelling te halen, gaat de Vlaamse overheid een voortrekkersrol spelen. De OVAM lanceerde al een eerste projectoproep, de call Huissaneerder, om innovatieve projecten te ondersteunen waarbij (water)bodemverontreiniging wordt aangepakt om een terrein optimaal te kunnen gebruiken. Zo stelde De Vlaamse Waterweg voor om een oude asfaltfabriek te saneren om het terrein vervolgens in te richten als nestplaats voor oeverzwaluwen.

De verontreinigde site bevindt zich in Grobbendonk, op de rechteroever van het Albertkanaal. Tussen 1977 en 1996 was er een asfaltfabriek actief. Toen die failliet ging, bleef het terrein onbruikbaar achter. "Door jaren van onzorgvuldige exploitatie zijn

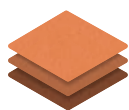
de bodem en het grondwater verontreinigd met BTEX", vertelt **Liliane Stinissen** van De Vlaamse Waterweg. "Op korte termijn is er geen gezondheidsrisico voor de omgeving, maar via het grondwater kan de verontreiniging zich wel verder verspreiden.

Daarom dringt een sanering zich op. Omdat De Vlaamse Waterweg intussen de beheerder is van deze risicoground, nemen wij de sanering op ons."

Vleermuizen en oeverzwaluwen

De sanering van de oude asfaltfabriek komt tegemoet aan de doelstelling van de Vlaamse overheid om uiterlijk tegen 2036 een saneringsproces op te starten voor alle sites met historische bodemverontreiniging. Het project zal ervoor zorgen dat de grondwaterverontreiniging niet verder doorsijpelt naar de nabijgelegen beek en een achterliggende woonzone.

"Na de sanering legt De Vlaamse Waterweg op de site een grondwal met een zwaluwwand en een vleermuizenverblijf aan. Die constructie komt er op vraag van het Agentschap voor Natuur en Bos", aldus Liliane ►

- ▶ Stinissen. “Door de geplande werken aan enkele nabijgelegen bruggen over het Albertkanaal zullen veel oeverzwaluwnesten en vleermuizenverblijven verdwijnen. Omdat beide soorten beschermd zijn, moet dat verlies elders gecompenseerd worden. Op de site van de vroegere asfaltfabriek komen daarom bijkomende vleermuizenverblijven en nestmogelijkheden voor oeverzwaluwen. Van die natuurvriendelijke voorzieningen zullen ook de omwonenden genieten.”

Voorbeeldrol vervullen

De sanering in Grobbendonk gaat binnenkort van start. Zodra de bodem zuiver is, wordt een ecologische habitat met een geluidsmuur aangelegd. Liliane Stinissen: “In totaal zullen de werken zo’n vier jaar duren. Via de call Huissaneerder van de OVAM kunnen we mogelijk een stuk van de saneringskosten delen. De Vlaamse Waterweg wil als Vlaamse overheid een voorbeeldrol vervullen op het vlak van het Vlaamse bodembeleid. In Grobbendonk werken we dan ook graag mee aan een zuivere, aangename en diervriendelijke omgeving.”

Meer info:

www.ovam.be/call-huissaneerder

PROJECT HUISSANEERDER:

“GRONDEN VAN VLAAMSE OVERHEDEN SNELLER SANEREN”

Een belangrijke doelstelling van het bodembeleid is het identificeren en aanpakken van alle historisch verontreinigde gronden vóór 2036. Een titanenwerk voor de Vlaamse overheid, die meer dan 60 000 hectare grond bezit of beheert. Via het project Huissaneerder wil de OVAM het onderzoek en de sanering van overheidsgronden ondersteunen en versnellen.

De Vlaamse overheid is een grootgrondbezitter: meer dan negentigduizend gekadastreerde percelen in Vlaanderen zijn in eigendom of beheer van Vlaamse entiteiten. Samen zijn ze goed voor meer dan 600 vierkante kilometer, of bijna 5 procent van het Vlaamse grondgebied. Naar schatting zesduizend percelen zijn risicogronden, waarop mogelijk bodemverontreiniging aanwezig is.

Geen verkoop

“Slechts 47 procent van de Vlaamse risicogronden werd al onderworpen aan een oriënterend bodemonderzoek. Als we de deadline van 2036 willen halen, zullen we een tandje moeten bijsteken”, zegt **Caroline Van Gool**, coördinator huissaneerder bij de OVAM. “Een bodemonderzoek wordt vaak getriggerd door een overdracht naar een andere eigenaar. Maar het merendeel van de gronden van Vlaamse entiteiten wordt de eerstkomende jaren niet verkocht. Zo blijven risicogronden vaak onder de radar. Dit gaat veranderen door de nieuwe onderzoeksplicht voor historische risico-inrichtingen. Om het onderzoek en de sanering van Vlaamse overheidsgronden te stroomlijnen en te versnellen, werkt de OVAM met het project Huissaneerder.”

Advies en financiële steun

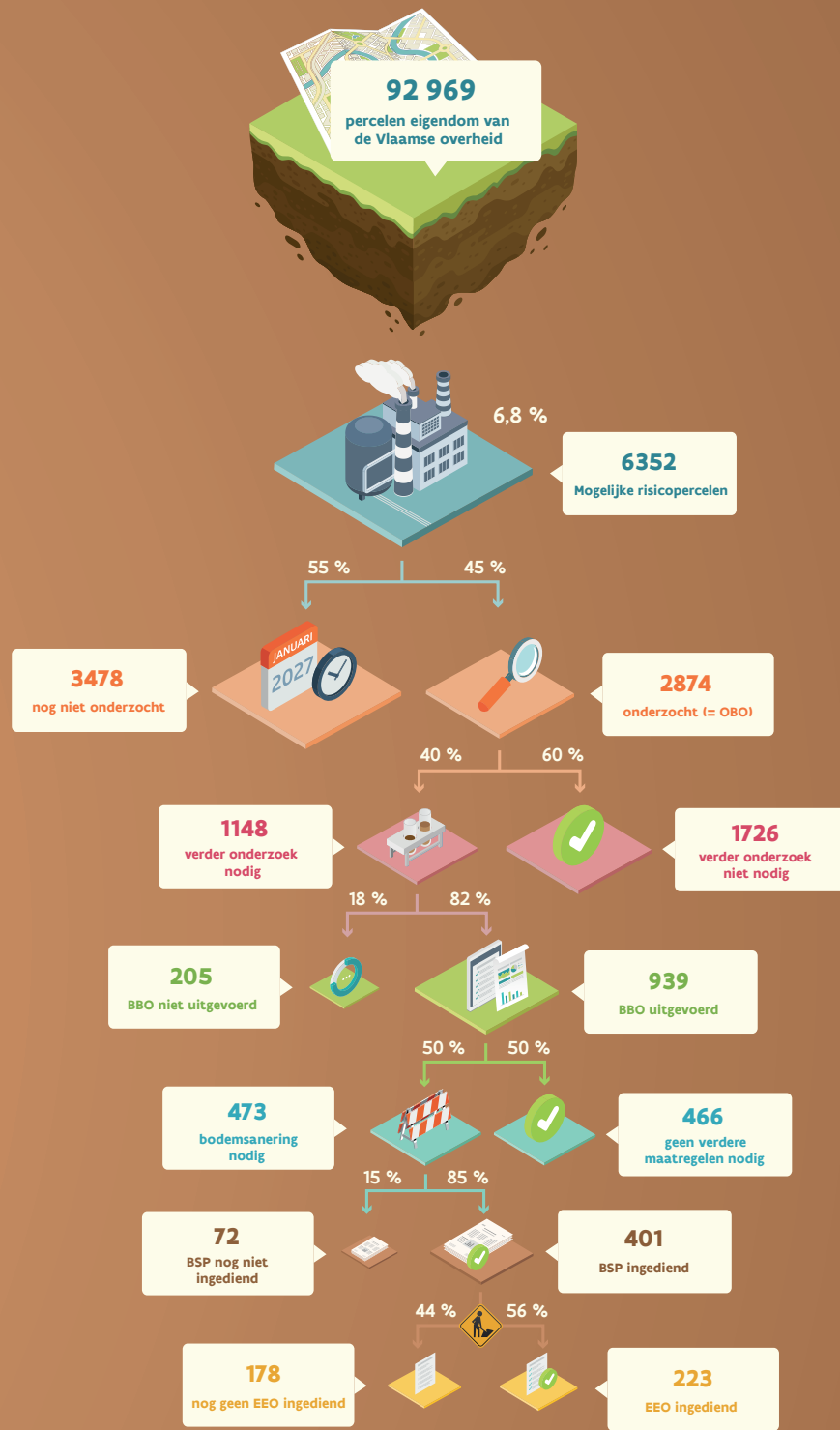
Het doel van de OVAM als huissaneerder is tweeledig. Enerzijds werkt de OVAM samen met alle entiteiten van de Vlaamse overheid om een overzicht te creëren van de risicogronden in hun beheer. Het tweede luik, een meer projectgerichte benadering, moet op korte termijn de uitvoering van nieuwe projecten mogelijk maken. Overheden konden tot eind mei projectvoorstellen voor onderzoek en saneringen indienen via de projectoproep 'Inspirerende aanpak van verontreinigde (water)bodem bij Vlaamse overheden', kortweg de call Huissaneerder.

"De geselecteerde projecten kunnen rekenen op advies en financiële steun. Na de goedkeuring van de nodige overeenkomsten kunnen we tot 50 procent van de kosten voor onze rekening nemen, met een plafond van 200 000 euro", aldus Van Gool. "Daarnaast nemen we een adviserende rol op. Als bevoegde overheid en als opdrachtgever in ambtshalve bodemdossiers heeft de OVAM veel ervaring met bodemonderzoeken en -sanering."

Publieke ruimte vrijwaren

De scope van de call Huissaneerder was erg breed. Projecten kwamen in aanmerking als het terrein het eigendom was van een Vlaamse entiteit (of door zo'n entiteit werd beheerd) en als er sprake was van een bodemverontreiniging die het optimale gebruik van de grond belemmerde. Ook waterbodems kwamen in aanmerking.

Caroline Van Gool: "In juni 2018 werden zes projecten geëvalueerd. Eén van de mogelijke projecten is de sanering van een oude asfaltfabriek in Grobbendonk. De andere projecten gaan onder meer over een vijver in de omgeving van Technopolis en een chroomverontreiniging ter hoogte van een snelwegberm. Als de projecten succesvol zijn, kunnen we de projectoproep mogelijk herhalen of doorvertalen naar gemeentelijk of federaal niveau. Het gebruik van publieke ruimte mag immers niet verhinderd worden door bodemverontreiniging."

Legende

- OBO = oriënterend bodemonderzoek
- BBO = beschrijvend bodemonderzoek
- BSP = bodemsaneringsproject
- EEO = eindevaluatie-onderzoek

SPORTEN MET EEN HART VOOR HET MILIEU

Het afgelopen jaar waaide een sportieve trend over vanuit Zweden: in heel Vlaanderen gingen mensen plots aan het 'ploggen'. Dat is een combinatie van joggen en zwerfvuil opruimen.

Samen met zijn schoonbroer en loopcoach Michel Claessens richtte **Filip Coenen** de vereniging Plogging Mechelen op. Tijdens de zomermaanden kon iedereen hen elke zondag vergezellen om aan hun conditie én aan een oplossing voor het zwerfvuilprobleem te werken. Sinds september ploggen de Mechelaars in het kader van evenementen zoals World Cleanup Day en Dwars Door Mechelen. In 2019 volgen er nog meer sessies.

"We vinden vooral petflesjes, blikjes, lege sigarettenpakjes, papieren zakdoekjes en allerlei verpakkingen van wat mensen op straat consumeren. In de properste straten proberen we ons te richten op kleinere zwerfvuilfracties zoals peuken. Tijdens onze plogsessies willen we bovendien achterhalen hoeveel zwerfvuil er ondanks het sterke beleid van de stad nog steeds op straat terecht komt. Daarom tellen we het aantal volle vuilniszakken dat we elke week verzamelen en communiceren we daarover op Facebook", vertelt Filip Coenen. "Het draait dus ook om bewustwording. Wie zelf wil gaan ploggen, kan bij ons bovendien terecht voor gratis vuilniszakken en handschoenen. We proberen onze plogsessies zo interactief mogelijk te maken. We gaan niet enkel een uurtje lopen, maar koppelen er ook een work-out aan vast. Samen met ongeveer tien andere deelnemers verzamelen we zo wekelijks tussen de vijf en tien vuilniszakken zwerfafval."

**KLEINE DAAD
GROOT RESULTAAT**

MOOIMAKERS.BE

